

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
रासमन्त्रालय

स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयद्वारा आज मिति १९ वैशाख २०७६ पत्रकार भेटघाट

मानिसमा देखा परेको Influenza A (H5N1) संक्रमण सम्बन्धी विवरण

१. २०७५ चैत्र १० गते १ जना २१ वर्षको युवक ज्वरो र खोकीको लक्षण सहित बिरामी भएर अस्पतालमा भर्ना भएको र चिकित्सकद्वारा इन्फ्लुएन्जा रोगको संक्रमण भएको शंका लागी घाँटीको -याल परीक्षणका लागि राष्ट्रिय जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला, टेकुमा चैत्र ११ गते पठाइएको। सोही दिन उक्त बिरामीको परीक्षणको नतीजा आउन अगावै ईपिडेमियोलोजी तथा रोग नियन्त्रण महाशाखाबाट इन्फ्लुएन्जा विरुद्धको औषधी (Oseltamivir) समेत लगी सेवन गर्न शुरु गरेको।
२. उक्त बिरामीको अस्पतालमा उपचारको क्रममा नै स्वासप्रश्वासमा समस्या भई चैत्र १५ गते मृत्यु भएको।
३. राष्ट्रिय जनस्वास्थ्य प्रयोगशालामा उक्त बिरामीको घाँटीको -याल परीक्षण गर्दा भाइरसको प्रकार यकीन गर्न सम्भव नभएको कारणले उक्त नमूना परीक्षणका लागि WHO Collaborating Center for Influenza, जापानमा पठाईएको। उक्त नमूनाको नतीजा वैशाख १७ गते यहाँ प्राप्त भएको।
४. नमूनाको परीक्षण नतीजा अनुसार उक्त बिरामीको Influenza A (H5N1) संक्रमण भएको देखिएको। यो Influenza A (H5N1) मानिसमा संक्रमण भएको घटना नेपालमा पहिलो पटक भएको हो।

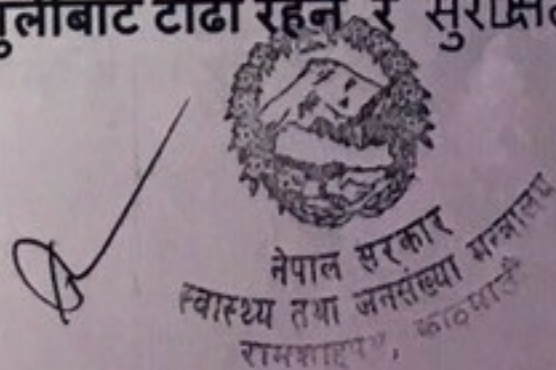
५. तत्पश्चात यस सम्बन्धमा नियमित निगरानीको क्रममा हालसम्म कुनै पनि बिरामीको प्रयोगशाला परीक्षणमा उक्त भाइरसको संक्रमण देखिएको छैन ।
६. Influenza A (H5N1) भाइरसले धेरैजसो पंक्षीहरूमा संक्रमण गर्ने गर्दछ र पंक्षीहरूको मृत्यु समेत हुने गर्दछ । कहिलेकाहीं यो भाइरसको पंक्षीहरूबाट मानिसमा समेत संक्रमण भएको पाईएको छ ।
७. सन् १९९६ मा यो भाइरस पत्ता लागे पछि विश्व स्वास्थ्य संगठनको तथ्यांक अनुसार सन् २००३ देखि हालसम्म विश्व भरी जम्मा ८६० जना व्यक्तिहरूमा यो भाइरसको संक्रमण भएको पाईएको छ ।
८. मानिसमा यस भाइरसको संक्रमण हुँदा आधा जति बिरामीहरू (४५४ जना को) मृत्यु भएको तथ्यांकले देखाउँदछ ।
९. यो भाइरसको हालसम्म मानिसबाट मानिसमा संक्रमण भएको यकीनका साथ पुष्टि नभएको ।

रोकथाम अर्थात जोखाने उपायहरू

के के गर्नु हुन्छ र के के गर्नु हुँदैन?

- नियमित रूपमा साबुन पानीले हात राम्रोसँग धुने बानि गर्ने ।
- व्यक्तिगत सरसफाईमा ध्यान दिने ।
- आफ्नो वरिपरिको वातावरण सफा राख्ने ।
- बिरामी तथा मरेका कुखुरा तथा चराचुरूगीबाट टाढा रहने ।
- प्रत्यक्ष सम्पर्क भएका बिरामी व्यक्तिहरू तथा चराहरू नजीक देखिए वा आफूलाई बिसञ्चो महसुस भएमा छिटो उपचारको लागि नजीकको स्वास्थ्य संस्थामा सम्पर्क गर्ने ।
- बच्चाहरूलाई मृत वा बिरामी पन्छीबाट टाढा राख्ने ।
- कुखुराको काँचो मासु काँटछाँट गर्ने वा पकाउने मानिसले नाङ्गो हात, खुला नाक मुख गरी मासु चलाउन हुँदैन । कम्तीमा पनि हातमा पञ्जा मुखमा मास्क वा रुमाल तथा एप्रोन लगाएर मात्र मासुको काम गर्दा यस रोगको जोखिम कम हुन्छ । यसबाहेक मासु काटकुट गरिसकेपछि हात राम्रोसँग साबुन पानीले सफा गर्ने, मासु तयार गर्दा प्रयोग गरिएका भाँडाकुँडा, औजार, अचानोलाई राम्रोसँग सफा गरी निर्मलीकरण तथा निसङ्क्रमण गर्नु पनि यस रोगको सङ्क्रमणबाट बच्ने उत्तम उपाय हो ।
- कुखुराको मासु राम्ररी पकाएर खाने (कम्तीमा ७० डिग्री सेल्सियस भएमा भाइरस मर्दछ) ।
- जङ्गली तथा घरपालुवा पन्छी मरेको वा बिरामी भएको देखिएमा नजिकको पशुस्वास्थ्यकर्मी / पशुस्वास्थ्य कार्यालयमा तुरुन्त जानकारी गराउने ।
- इन्फ्लुएन्जाको कुनै पनि शंका लाग्ने बितिकै स्वास्थ्य संस्थामा सम्पर्क गर्ने र घाफ्रत्सकको सल्लाह अनुसार गर्ने । चिकित्सकको सल्लाह बिना औषधी सेवन नगर्ने ।
- मृत पन्छी र तिनीहरूका सुलीबाट टाढा रहने र सुरक्षित रूपमा गाडने प्रबन्ध मिलाउने ।

H5N1 इन्फ्लुएंजासम्बन्धि बारम्बार सोधिने प्रश्नहरु

Q1: H5N1 के हो ?

H5N1 एक प्रकारको अत्याधिक संक्रमण हुने इन्फ्लुएंजा भाइरस हो । यसले चराचुरुङ्गीमा श्वासप्रश्वासको समस्या गराउँछ । H5N1 ले मानिसमा कहिलेकाहीं मात्र संक्रमण गर्दछ । तर यो मानिसबाट मानिसमा शितीमिती सँदेन । जब यसले मानिसहरुमा संक्रमण गर्दछ तब मानिसको मृत्युदर लगभग ६० प्रतिशत हुन्छ ।

Q2: H5N1 इन्फ्लुएंजा मानिसहरुमा कसरी फैलिन्छ ?

H5N1 को लगभग सबै संक्रमण प्रत्यक्ष संक्रमित वा मृत पक्षीहरु, वा H5N1 प्रदूषित वातावरणसंग सम्बन्धित हुन्छ । यसले मानिसलाई सजिलै संक्रमित गर्दैन, र यो मानिसबाट मानिसमा सामान्यतया सँदेन । राम्रो तरिकाले तयार गरेको र राम्रो तरिकाले पकाएको खानाको माध्यमबाट मानिसहरुलाई यो रोग फैलिन सक्ने वा सरेको कुनै पनि प्रमाण छैन ।

Q3: H5N1 इन्फ्लुएंजाले किन धेरै चिन्तित बनाएको छ ?

चराचुरुङ्गीमा संक्रमण गर्ने यो भाइरसले मानिसलाई संक्रमित गरेमा मानिसमा यसले गम्भिर समस्याहरु हुने र अंग प्रत्यंगले काम गर्न नसक्ने बनाउँछ र मृत्युको मुखमा पुर्याउँछ । मानिसमा यसको संक्रमण भएमा यसको मृत्यु दर उच्च छ । त्यस्तै कुनै पनि भाइरसहरुले आफ्नो स्वरूप परिवर्तन गर्न सक्ने क्षमता राख्दछन् । त्यसैले यदि H5N1 सजिलै परिवर्तन भयो र मानिसबाट मानिसमा सर्न सक्ने भएमा जनस्वास्थ्यमा गम्भिर असर गर्छ त्यसैले यसबारे धेरै गम्भिर चिन्ता हुने गरेको हो ।

Q4: किन H5N1 इन्फ्लुएंजा भाइरस परिवर्तन हुन सक्छ ?

इन्फ्लुएंजा भाइरसले नियमित आफ्नो वंशानुगत गुणहरु परिवर्तन गर्छ । यदि मानिसमा सजिलै सर्न सक्ने भएमा समस्या हुन्छ ।

Q5: मानिसहरुमा यस इन्फ्लुएंजाका के के लक्षणहरु हुन्छन् ?

- उच्च ज्वरो आउनु
- खोकी लाग्नु
- घाँटी दुख्नु
- मांशपेसीहरु दुख्नु
- शुरुमा पेट दुख्ने, छाती दुख्ने, पखाला लाग्ने समेत हुन सक्छ

- संक्रमण छिटै फैलिएर सास फेर्न गाहो हुनु, तिवरुपमा श्वासप्रश्वासमा कठिनाई देखा पर्नु, निमोनिया हुनु, दम हुनु आदी लक्षणहरु

Q6: कुखुरा र कुखुराजन्य उत्पादन तथा अन्य चराचुरुगीहरु खान सुरक्षित हुन्छन् ?

अवश्य पनि हुन्छन् । तर यसका लागि राम्ररी तयार गरी पकाउने कुरा महत्वपूर्ण हुन्छ । अन्य भाइरसहरु झै यो भाइरस पनि तातो प्रति धेरै नै संवेदनशील हुन्छ । सामान्य खाना पाकने तापक्रममा यो भाइरस पूर्ण रुपमा मर्दछ । तर पकाउँदा बिचारणिय कुरा के हो भने पकाइएका सबै भागहरुमा न्युनतम ७० डिग्री सेल्सियससम्म तापक्रम पुग्नुपर्दछ । अर्थात राम्ररी सबैतिर तापक्रम पुगेर सबै भाग पाकेको हुनुपर्दछ । यसले सबै भाइरसहरु मर्दछन र हामीले ढुक्कले खान सक्छौ ।

सावधानीको रुपमा कुखुरा तथा कुखुराजन्य उत्पादनहरु तथा अन्य चराचुरुगीहरु सधैं राम्रो, स्वस्थ, स्वच्छ हुनुपर्दछ, र राम्रो तरिकाले पकाएको हुनुपर्दछ भन्ने विश्व स्वास्थ्य संगठनको समेत सुझाव छ । आजसम्म पनि यस भाइरसको धेरै संक्रमण घरायसी रुपमै पाल्ने, काट्ने तथा रोगलागेर मरेका चराहरुलाई चलाउने, प्रयोग गर्ने वा ओसार पसार गरेकाहरुसँग जोडिएको पाइएको छ । त्यसैले यस किसिमका बानी व्यवहारहरुलाई उच्चतम जोखिम बुझेर सुधार गर्नु चाही महत्वपूर्ण हुन्छ ।

Q7: मानिसहरुमा यसको उपचार कसरी गरिन्छ ?

यो मानिसहरुमा प्रायः गम्भीर रोगको रुपमा विकास भएर देखा पर्ने हुँदा सुविधायुक्त अस्पतालहरुमा आकस्मिक तथा सघन उपचार गर्नुपर्ने हुन्छ । एन्टिभाइरल औषधि Oseltamivir ले बिरामीको गम्भीरता घटाउन र मृत्यु रोक्न सक्ने भएकोले यसको प्रयोग गरिन्छ।

Q8: H5N1 Avian इन्फ्लुएंजाको मानव संक्रमण रोकथामका लागि खोप उपलब्ध छ ?

H5N1 संक्रमणको रोकथामको लागि खोपको विकास भएको छ, तर यो अझै पनि व्यापक उपयोगको लागि तयार छैन ।

Q9: के मौसमी इन्फ्लुएंजा (मौसमी फ्लू/ मौसमी रुघाखोकी) खोपले H5N1 भाइरसको विरुद्ध सुरक्षा प्रदान गर्दछ?

मौसमी इन्फ्लुएंजाको खोपले H5N1 विरुद्धको, संक्रमणमा काम गर्दैन अर्थात सुरक्षित बनाउन सक्दैन ।

यस सम्बन्धमा स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयबाट आगामी दिनमा गरिने

क्रियाकलापहरु:

१. यो घटना international Health Regulations (IHR) 2005 को प्रावधान अनुसार अन्तरराष्ट्रिय चासोको आकस्मिक जनस्वास्थ्य अवस्था (Public Health Emergency of International Concern) भएको सन्दर्भमा नेपाल सरकार IHR को एक पक्ष राष्ट्र भएको र सम्पूर्ण सदस्य राष्ट्रहरुलाई अनिवार्य रूपमा IHR को संयन्त्रबाट जानकारी गराउनु पर्ने दायित्व अनुसार विश्व स्वास्थ्य संगठन (WHO)को माध्यमबाट यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण पठाईदै ।
२. कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय , WHO South East Asia Regional Office एवं WHO Nepal Country Office लगायतका निकायहरुसंगको सहकार्यमा ईन्फ्लुएन्जा को संक्रमण फैलिन नदिन निगरानी Surveillance लाई सशक्त बनाईनुका साथै यस संक्रमणको सम्बन्धमा विस्तृत अध्ययन (Comprehensive epidemiological investigation) र Risk assessment गरिदै ।
३. ईन्फ्लुएन्जा को संक्रमणबाट बच्न अवलम्बन गर्नु पर्ने उपायहरुका सम्बन्धमा सुचनामुलक स्वास्थ्य सन्देशहरु प्रवाह गरिदै ।

